

NOWA PODSTAWA WSPÓŁPRACY SŁUŻB KONSERWATORSKICH I POLICJI

AGNIESZKA OLECH

8 lutego 2018 r. Generalny Konserwator Zabytków prof. Magdalena Gawin oraz Zastępca Komendanta Głównego Policji nadinspektor Jan Lach, w obecności przedstawicieli Ministerstwa Kultury, funkcjonariuszy Policji oraz zgromadzonych gości, podpisali w siedzibie Departamentu Ochrony Zabytków MKiDN Porozumienie Generalnego Konserwatora Zabytków i Komendanta Głównego Policji w sprawie współdziałania w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom oraz innym dobrom kultury (dalej zw. Porozumieniem).

Porozumienie Generalnego Konserwatora Zabytków i Komendanta Głównego Policji w sprawie współdziałania w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom oraz innym dobrom kultury

Dotychczasowe współdziałanie w tym obszarze realizowano w oparciu o Porozumienie Generalnego Konserwatora Zabytków i Komendanta Głównego Policji z dnia 10 marca 2005 r. w sprawie współdziałania w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom (Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji Nr 6/2005 r., poz. 29). Z biegiem czasu dokument ten stał się jednak nieaktualny – w konsekwencji zmian legislacyjnych wiele wskazanych w nim organów i instytucji zmieniło swoje nazwy czy zakres kompetencji, a część zapisów nie spełniała właściwie swojej roli.

Celem Porozumienia jest efektywna współpraca i wymiana informacji między służbami konserwatorskimi a Policją oraz sprawna koordynacja działań podejmowanych w związku z przestępczością wobec dziedzictwa kulturowego. Zgodnie z jego treścią współdziałanie Generalnego Konserwatora Zabytków z Komendantem Głównym Policji obejmuje zadania organów ochrony zabytków, instytucji kultury wyspecjalizowanych w opiece nad zabytkami i Policji, których wzajemne wspomaganie jest możliwe w zakresie ich działania i które mają na celu przeciwdziałanie przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom oraz innym dobrom kultury, zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, przeciwdziałanie zjawiskom kryminogennym oraz ściganie sprawców czynów karalnych.

Z zakresu obowiązywania Porozumienia wprost wyłączono czynności, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 6 ustawy o Policji (Dz. U. z 2017 r., poz. 2067)¹ oraz sprawy określone w art. 3 ust. 1

¹ Prawo żądania przez Policjantów niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej.

ustawy z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. z 2017 r., poz. 1086)². Współdziałanie w tych obszarach regulowane jest odrębnymi przepisami: rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 września 2015 r. w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów (Dz. U. z 2015 r., poz. 1565) oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 października 2017 r. w sprawie współpracy dotyczącej restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2023).

Formy, w jakich będzie realizowane współdziałanie Generalnego Konserwatora Zabytków z Komendantem Głównym Policji określono w § 2 Porozumienia. Zgodnie z nim będą to:

1. wymiana informacji, doświadczenia i wiedzy;
2. koordynacja działań podejmowanych w celu zapewnienia efektywnej ochrony zabytków, profilaktyki kryminalnej albo wynikających z niecierpiącej zwłoki konieczności uzyskania wzajemnego wsparcia;
3. prowadzenie działań mających na celu zapobieżenie utracie zabytków, odzyskanie utraconych zabytków lub podjętych w reakcji na zaistnienie działań przestępczych oraz
4. doskonalenie metodyki ochrony zabytków.

Wszelkie przedsięwzięcia realizowane w zakresie objętym Porozumieniem będą podejmowane na wniosek Stron lub ich uprawnionych przedstawicieli. Ewentualna odmowa współdziałania może nastąpić tylko w przypadkach, w których wykonanie czynności na rzecz Strony wnioskującej o współdziałanie mogłoby uniemożliwić lub poważnie utrudnić wykonywanie ustawowych zadań Strony wezwanej do współdziałania oraz gdy wnioskowane współdziałanie jest niezgodne z obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z § 3 ust. 3 Porozumienia do inicjowania i prowadzenia współdziałania na poziomie ogólnokrajowym wyznaczeni zostali:

1. Komendant Centralnego Biura Śledczego Policji;
2. kierownicy komórek organizacyjnych Komendy Głównej Policji;
3. dyrektor Departamentu Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego działający z upoważnienia Dyrektora Generalnego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
4. dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz
5. dyrektor Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.

Sygnatariusze porozumienia: Generalny Konserwator Zabytków prof. Magdalena Gawin i Zastępca Komendanta Głównego Policji nadinsp. Jan Lach

² Sprawy restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską, w tym związane ze zwrotem narodowych dóbr kultury RP wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez państwo obce lub cudzoziemców, w tym związane ze zwrotem dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej innego niż Rzeczpospolita Polska lub innego państwa obcego.

Na poziomie regionalnym natomiast, zgodnie z § 3 ust. 4 Porozumienia, czynności takie wykonywać mogą komendanci jednostek organizacyjnych Policji, naczelnicy terenowych Zarządów Centralnego Biura Śledczego Policji oraz wojewódzcy konserwatorzy zabytków i kierownicy delegatur wojewódzkich urzędów ochrony zabytków.

Podjęcie czynności w ramach współdziałania powinno być w każdym wypadku poprzedzone wzajemnymi uzgodnieniami, a w trakcie ich wykonywania należy utrzymywać równoległy, koordynowany nadzór.

Ważną częścią Porozumienia jest wskazanie na obowiązek wzajemnego przekazywania sobie przez Strony informacji istotnych dla zapobiegania i zwalczania przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom. Wymiana taka następuje między Dyrektorem Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów oraz Dyrektorem Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji, a także, w zależności od okoliczności, między pozostałymi przedstawicielami Stron. Zgodnie z § 6 Porozumienia Dyrektor NIMOZ przekazuje do Biura Kryminalnego KGP w szczególności:

1. informacje dotyczące zdarzeń będących czynami zabronionymi, które stanowią lub mogą stanowić zagrożenie dla zabytków;
2. informacje dotyczące utraty zabytków w wyniku działań przestępczych;
3. informacje o planowanych przemieszczeniach zabytków o szczególnie wysokiej wartości historycznej, artystycznej lub materialnej, włącznie z zabytkami przemieszczanymi z zagranicy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Dyrektor Biura Kryminalnego KGP przekazuje z kolei Dyrektorowi NIMOZ w szczególności:

Przy okazji podpisania porozumienia wielu Autorów i współpracowników "Cenne, bezcenne / utracone" zostało uhonorowanych złotą odznaką „Za opiekę nad zabytkami”. Są to Monika Barwik, Paweł Gawroński, Olgierd Jakubowski, Barbara Kaleta, Wojciech Krupiński, Marcin Sabaciński, Anna Skaldawska, Maciej Trzciniński.

1. informacje o zabytkach, skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, celem ujęcia w wykazie zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
2. roczne analizy stanu zagrożenia przestępczością skierowaną przeciwko obiektom dziedzictwa narodowego.

Głównym celem zawartego Porozumienia ma być prowadzenie szerokiego współdziałania między służbami konserwatorskimi a Policją. W § 9 i 10 Porozumienia wskazano szereg możliwych jego form: od prowadzenia konsultacji i wymiany informacji, poprzez wzajemny udział w prowadzonych czynnościach i sporządzanie opinii, aż po organizację transportu i wskazywanie miejsc przechowywania zabytków.

Bardzo ważna jest również możliwość stałego kontaktu - zgodnie z § 9 ust. 5 Porozumienia wojewódzcy konserwatorzy zabytków zobowiązani są do wyznaczenia osób, które, w miarę możliwości, udzielą Policji pomocy, zwłaszcza poza urzędowymi godzinami pracy, w nawiązaniu kontaktu z odpowiednimi państwowymi i samorządowymi instytucjami kultury na podległym im terenie. Strony Porozumienia określą także, na mocy § 11 ust. 4 Porozumienia, sposób wzajemnego komunikowania się funkcjonariuszy sposób wzajemnego komunikowania się funkcjonariuszy Policji odpowiedzialnych za sprawy dziedzictwa z przedstawicielami wojewódzkich urzędów ochrony zabytków w dni wolne od pracy, w godzinach poza regulaminowym czasem pracy oraz w sytuacjach niecierpiących zwłoki.

W Porozumieniu podkreślono także wagę wzajemnej wymiany doświadczeń i podnoszenia kwalifikacji w zakresie ochrony dóbr kultury. Dokument przewiduje między innymi udział przedstawicieli Stron w szkoleniach, seminariach i konferencjach czy organizowanie wspólnych spotkań roboczych, w których uczestniczyć mogą także przedstawiciele innych służb.

Dla skutecznej realizacji nowych postanowień Strony powinny dostosować dotychczasowy tryb współdziałania do treści Porozumienia poprzez dokonanie pisemnych uzgodnień administracyjnych lub wspólne operatywne ustalenie szczegółowych procedur postępowania w terminie nie późniejszym niż 3 miesiące od wejścia w życie Porozumienia, a więc do 23 maja 2018 roku. Obowiązek ten spoczywa na Komendantach jednostek Policji, Komendancie Centralnego Biura Śledczego Policji oraz wojewódzkich konserwatorach zabytków.

Skala przestępczości wobec dziedzictwa kulturowego w Polsce od lat utrzymuje się na wysokim poziomie. W celu efektywnego przeciwdziałania tego typu zjawiskom niezbędna jest szeroka współpraca i wymiana informacji między służbami konserwatorskimi a Policją oraz sprawna koordynacja podejmowanych działań. Pozostaje wierzyć, że nowo podpisane Porozumienie spełni pokładane w nim nadzieje i znacząco przyczyni się do wzrostu poziomu ochrony zabytków w Polsce.

ZDJĘCIA

MKIDN/Danuta Matloch

AGNIESZKA OLECH

prawnik i archeolog, specjalizuje się w prawie ochrony zabytków, starszy specjalista w Departamencie Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.